

## **SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2005 rd**

### **Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om en åtgärdsmodell för sysselsättning och omställningsskydd**

#### ***Till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet***

### **INLEDNING**

#### ***Remiss***

Riksdagen remitterade den 26 april 2005 en proposition med förslag till lagstiftning om en åtgärdsmodell för sysselsättning och omställningsskydd (RP 48/2005 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet ska ge utlåtande i ärendet till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet.

#### ***Sakkunniga***

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Pasi Järvinen, arbetsministeriet
- regeringsråd Pasi Koskinen, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Olli Häkkinen, Folkpensionsanstalten

- överinspektör Niina Jussila, Försäkringsinspektionen
- verkställande direktör Heikki Pohja, Arbetslöshetsförsäkringsfonden
- ombudsman Juhani Talonen, Arbetslöshetskassornas Samorganisation
- jurist Jarmo Pätäri, Akava r.f.
- jur. kand. Johan Åström, Finlands näringsliv
- direktör Lauri Lyly, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- arbetsmarknadsombud Merja Berglund, Företagarna i Finland
- direktör Markku Salomaa, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- ordförande Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry.

### **PROPOSITIONEN**

I propositionen föreslås ändringar i arbetsavtalslagen, lagen om samarbete inom företag, lagen om offentlig arbetskraftsservice, lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner samt sjukförsäkringslagen för att förbättra möjligheterna till ny sysselsättning och omställningsskyddet för arbetstagare som sagts upp av ekonomiska orsaker

och produktionsorsaker samt för visstidsanställda arbetstagare.

Enligt propositionen kompletteras arbetsavtalslagen med rätt för arbetstagare till ledighet med full lön för att under uppsägningstiden söka nytt arbete eller delta i andra åtgärder som främjar möjligheterna till ny sysselsättning. Ledighetens längd ska vara beroende av hur lång uppsägningstid den uppsagda personen har. Arbetsgiva-

ren åläggs också informations- och upplysningsplikt gentemot såväl personalen som Arbetskraftsbyrån.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreslås bestämmelser om ett tillägg för sysselsättningsplan under tiden för sysselsättningsplanen enligt åtgärdsmodellen för sysselsättning och omställningsskydd. Tillägg för sysselsättningsplan betalas för sammanlagt 185 dagar och det betalas under vissa förutsättningar till utbildningsstöd under tiden för Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning samt till inkomstrelaterad dagpenning och grunddagpenning. I lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om offent-

lig Arbetskraftsservice föreslås dessutom ändringar som innebär att till grunddagpenningen och grundstödet betalas en förhöjningsdel, som motsvarar det avgångsbidrag som fanns till 2003 och den inkomstrelaterade dagpenningens nuvarande förhöjda förtjänstdel. Tilläggen för sysselsättningsplan och grunddagpenningens förhöjningsdelar finansieras av intäkterna av Arbetslöshetsförsäkringspremierna.

Propositionen hänför sig till den första tilläggsbudgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005.

## UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

### *Motivering*

Av lagförslagen i propositionen ingår ändringarna av följande lagar i social- och hälsovårdsutskottets behörighet: lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om finansiering av Arbetslöshetsförmåner och sjukförsäkringslagen. Social- och hälsovårdsutskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen.

Utskottet lägger vikt vid propositionens mål att en uppsagd arbetstagare så snart som möjligt ska kunna få ny sysselsättning. Att förhindra Arbetslöshet eller avbryta den tillräckligt tidigt är det effektivaste sättet att förebygga långtidsarbetslöshet. Genom att betala ut utkomstskydd till förhöjt belopp för den tid sysselsättningsfrämjande åtgärder vidtas och den som blivit uppsagd självständigt söker ny anställning belönar man arbetstagaren för aktiva insatser och erbjuder samtidigt ekonomisk lättnad som kompensation för uteblivna löneinkomster. På så sätt leder propositionen till en klar förbättring av uppsagda arbetstagares ställning.

Utskottet anser det positivt att regeringen i detta sammanhang föreslår förbättrade förmåner för dem som får Arbetslöshetsskyddets grunddagpenning, i och för sig utan samband med åtgärdsmodellen för omställningsskydd. I samband med reformen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa avstod man från att betala ut av-

gångsbidrag vid uppsägning och avgångsbidraget ersattes från början av 2003 med Arbetslöshetsdagpenningens förhöjda förtjänstdel. Eftersom bortfallet av avgångsbidraget innebar försämrade förmåner vid uppsägning för dem som endast har rätt till grunddagpenning, är det adekvat att denna olägenhet nu rättas till.

Den aktuella reformen innebär att förmånerna inom utkomstskyddet mångfaldigas ytterligare. Den inkomstrelaterade dagpenningen kan i olika långa perioder bestå av en grunddel av samma belopp som grunddagpenningen och av en förtjänstdel, förhöjd förtjänstdel, inkomstrelaterad dagpenning förhöjd med tillägg för sysselsättningsplan och av inkomstrelaterad dagpenning förhöjd med tilläggsdagstillägg. Dagpenningen kan betalas ut med barnförhöjning eller jämkad på grund av Arbetsinkomster eller med avdrag på grund av sociala förmåner. Broligheten i förmånerna bidrar till ett svåröverskådligt system där medborgarna har svårt att hålla sig underrättade om sina rättigheter. Att verkställa förmånssystemet blir samtidigt komplicerat och dyrt.

Utskottet anser det positivt att man i lagförslaget beaktar dem som varit anställda för viss tid då den arbetstid på 36 månader som står som villkor för utbetalning av tillägg för sysselsättningsplan beräknas för de senaste 42 månader-

na. Ändå gynnar reformen de arbetstagare som haft en jämförelsevis etablerad ställning i arbetslivet. Utskottet konstaterar att personer som varit anställda för viss tid i fortsättningen bör få bättre förmåner antingen genom att man sänker antalet obligatoriska arbetsmånader eller genom att man förlänger granskningsperioden.

Möjligheterna att få tillägg för sysselsättningsplan begränsas av den bestämmelse i 6 kap. 3 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som föreskriver att om arbetstagaren bestrider grunden för anställningsförhållandets upphörande, fattas inget beslut om tillägg förrän frågan om uppsägningens lagenlighet har avgjorts. En motsvarande bestämmelse finns i 6 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa i fråga om förhöjd förtjänstdel. Utskottet fäster arbetslivs- och jämställdhetsutskottets uppmärksamhet vid att bestämmelsen indirekt kan leda till att en uppsagd person i själva verket inte kan bestrida upphörandet av anställningsförhållandet på grund av att utkomstskyddet i så fall försvagas. När dessutom tillägget för sysselsättningsplan är avgjort större än dagpenningens förhöjningsdel, är tillägget av stor betydelse för de arbetslösas utkomst; betalas det ut retroaktivt åratals i efterskott tjänar det inte längre syftet att förebygga långtidsarbetslöshet. Utskottet konstaterar att systemet genom avtal mellan arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna i framtiden bör ut-

vecklas därhän att lagliga rättssäkerhetsåtgärder kan vidtas utan att en uppsagd persons förmåner försvagas.

Utskottet betonar att om reformerna ska lyckas krävs det att myndigheterna inom arbetskraftsförvaltningen tilldelas adekvata resurser eftersom de också påförs nya uppgifter. För att reformen ska förebygga arbetslöshet måste arbetskraftsmyndigheterna agera utan dröjsmål. Eftersom det inte är lätt att förutse mängden arbetstagare som blir uppsagda eller hur många av dem som söker sig till arbetskraftsförvaltningens åtgärder, bör man följa upp reformen och gå in för att trygga extra resurser omedelbart om kalkylerna i propositionen och tilläggsresurserna för arbetskraftsförvaltningen visar sig vara underdimensionerade. Utskottet betonar att tjänsterna för personer som redan saknar anställning inte får försämrats på grund av reformen. Redan nu kräver individuella aktiverings-, rehabiliterings- och sysselsättningsåtgärder för långtidsarbetslösa enligt regeringsprogrammet effektivare insatser av arbetskraftsmyndigheternas personal.

#### *Utlåtande*

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

*att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet beaktar det som sägs ovan.*

Helsingfors den 13 maj 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd  
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml  
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml  
Marjaana Koskinen /sd  
Pehr Löfv /sv  
Riikka Moilanen-Savolainen /cent  
Aila Paloniemi /cent  
Leena Rauhala /kd

Juha Rehula /cent  
Paula Risikko /saml  
Osmo Soininvaara /gröna  
Tapani Tölli /cent  
Raija Vahasalo /saml  
Erkki Virtanen /vänt  
Tuula Väättä /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.